

МІЖНАРОДНИЙ ПРОЕКТ «ЗНЕВАЖЕНИЙ ГЕНОЦИД» ДОЛЯ РОМІВ У ЗОНІ НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ УКРАЇНИ (1941–1944 рр.)

Під час Другої світової війни німці та їхні союзники замордували у Європі, в тому числі в окупованій Україні, кілька сотень тисяч синті та ромів. Ця сторінка винищувальної війни десятиліттями не відображалася в пам'яті німецького, ані українського суспільства. Про цей геноцид неправильно казати як про «забутій», адже він завжди був частиною сімейної пам'яті тих, хто вижив, та їхніх нащадків. Вони не забули й досі. Натомість більшість суспільства ігнорувала його і не слухала ромів, які про нього розповідали. Наукові дослідження та суспільно значущі форми увічнення пам'яті загиблих ромів були відсутні.

Цей міжнародний проект покликаний принаймні частково заповнити прогалини у суспільній пам'яті. Протягом декількох місяців ми опитали десятки людей у багатьох регіонах України. Про те, що довелось зазнати під німецькою окупацією, розповідали переважно самі роми: як вони пережили переслідування, арешти та вбивства своїх родичів, і як їм самим заледве вдалося врятуватися. Ми також зустрічалися з неромами, дехто з яких ділився своїми спогадами про переслідування і смерть їхніх ромських сусідів, а інші сьогодні докладають значних зусиль до збереження пам'яті про трагічну долю ромів. Проект включав у себе освітню поїздку, в якій брали участь молоді люди з Німеччини та України, роми та нероми. Окрім того, впродовж проєкту ми активно взаємодіяли з нащадками тих, кому пощастило пережити геноцид – з представниками другого та третього поколінь тих ромських родин, у яких зберігається пам'ять про цю травматичну подію, з метою залучити їх до активного представлення сімейних спогадів про це навколошньому суспільству.

Наша спільне завдання – сприяти поверненню пам'яті про геноцид українських ромів до історичної свідомості українського суспільства.

Водночас, ми сподіваємося, що пам'ять про переслідування ромів у минулому має сьогодні загострити чутливість до сучасних проявів

ромофобії, нетерпимості та будь-яких форм дискримінації.

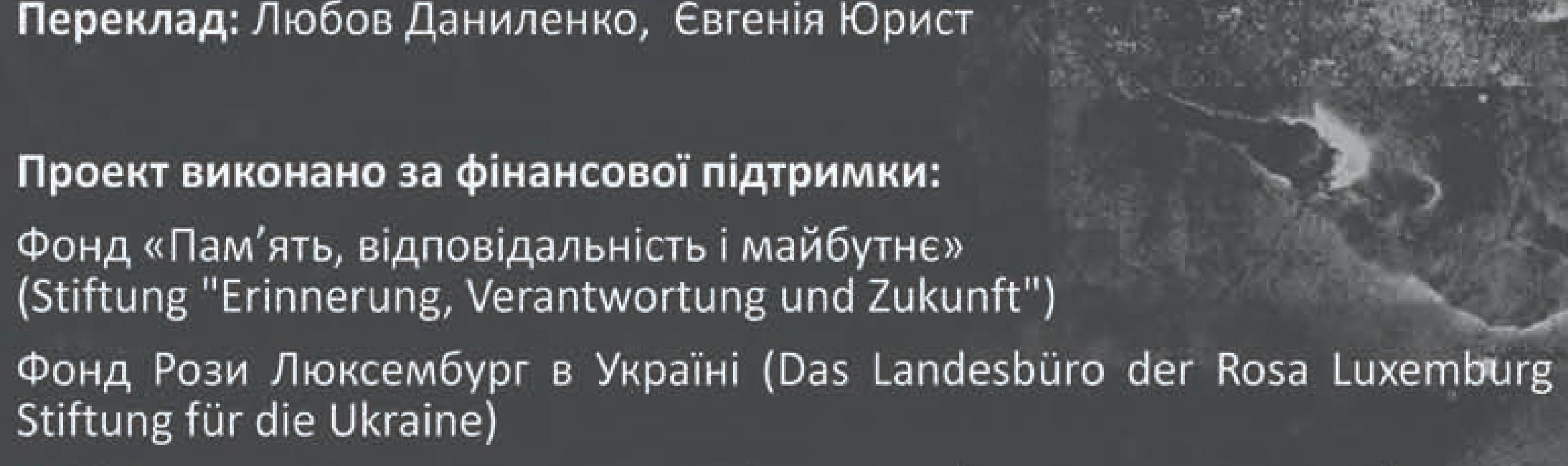
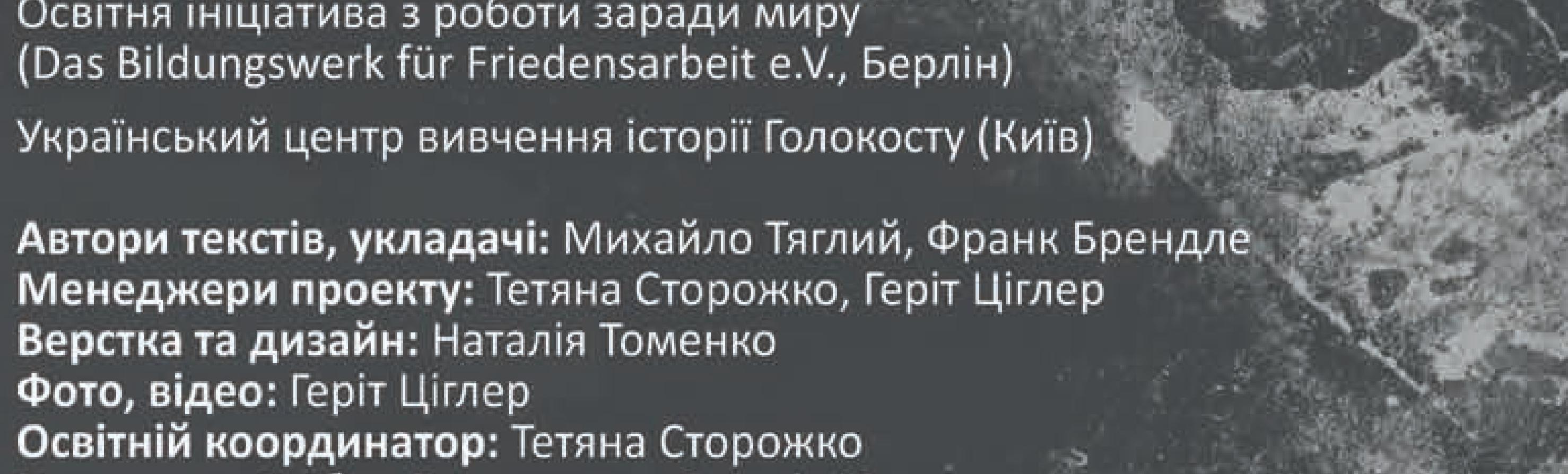
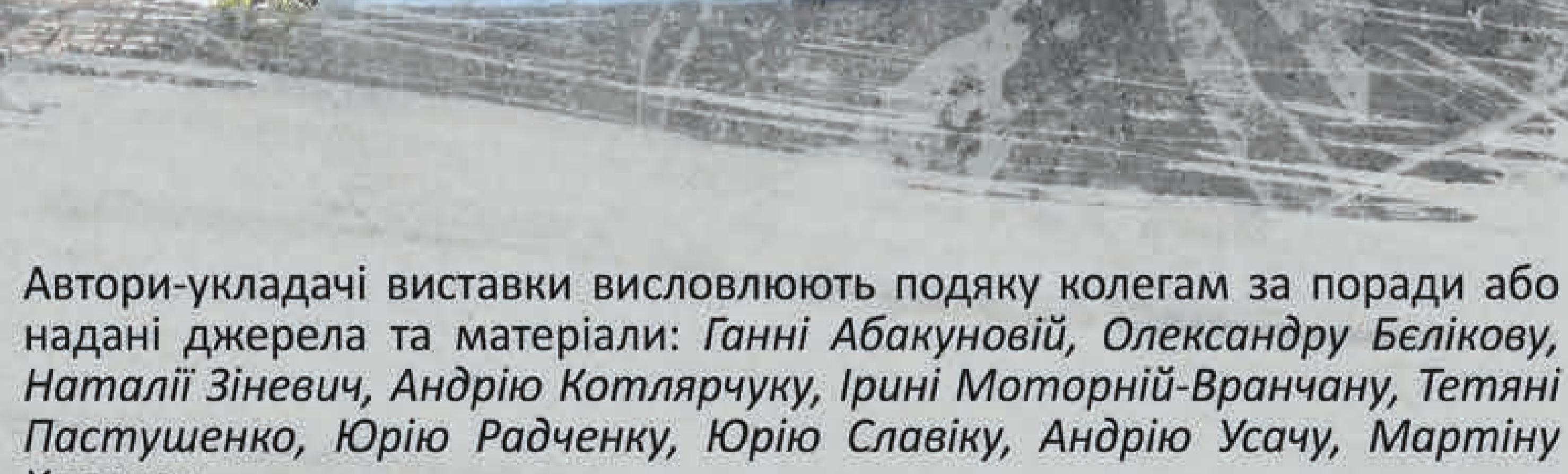
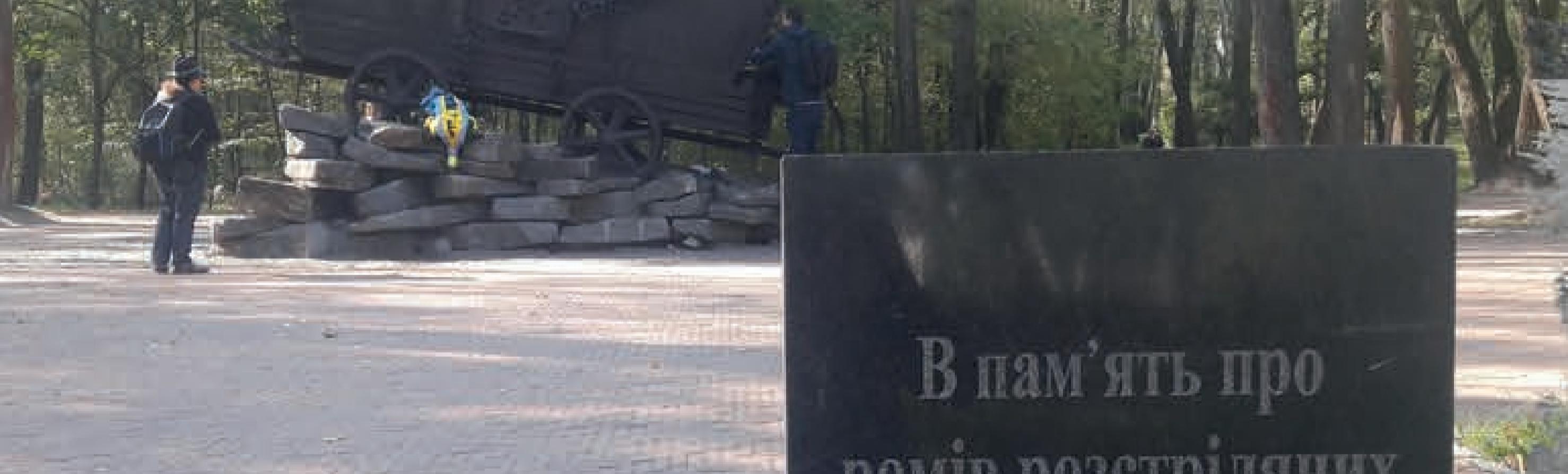

Про слововживанок

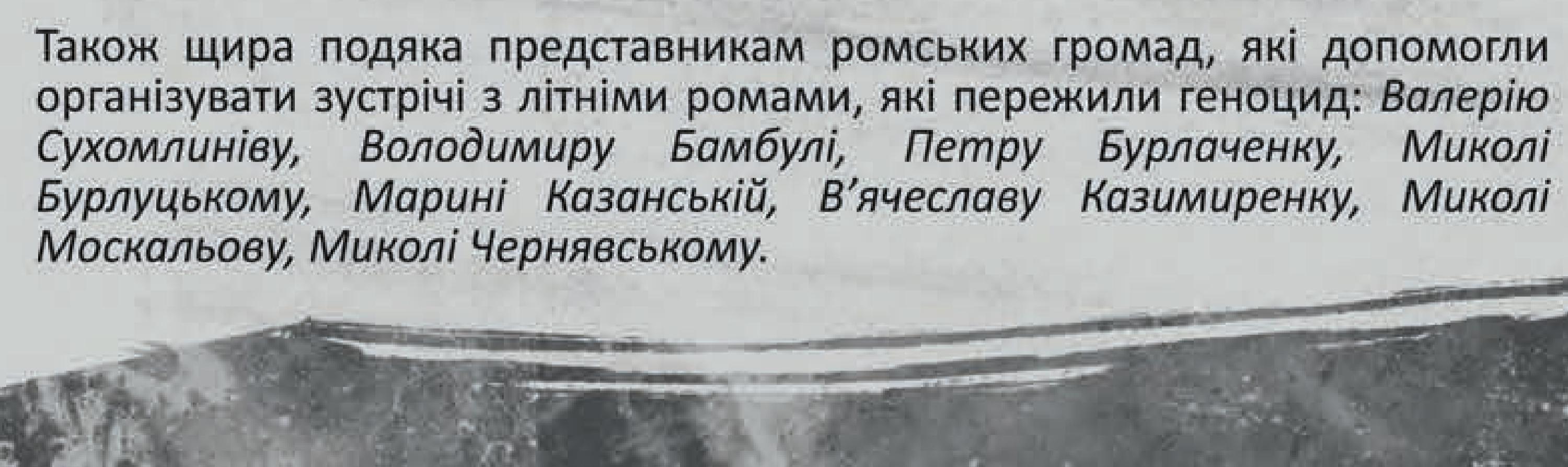
Активні процеси еманципації та інтеграції, яких зазнає ромська громада України в останні десятиліття, спонукають до заміни в україномовному публічному просторі терміна «цигани» на термін «роми». Проте, багато ромських респондентів, які давали нам інтерв'ю, використовували для позначення власного походження та описання минулого термін «цигани». Тому уривки з їхніх свідчень, як і цитати з документів, наводяться зі збереженням оригінального слововживання.

Деякі терміни або вислови у наведених на виставці свідченнях потребують додаткових роз'яснень. У таких випадках укладачі виставки додавали коментарі у квадратних дужках: [...]

Стенди, що презентують особисті історії ромів, містять уривки їхніх усноісторичних свідчень. Вони наведені близько до оригіналу, зі збереженням стилістики усної розмови, та зазнали лише мінімальне редактування.

Також щира подяка представникам ромських громад, які допомогли організувати зустрічі з літніми ромами, які пережили геноцид: Валерію Сухомлиніву, Володимиру Бамбули, Петру Бурлаченку, Миколі Бурлуцькому, Марині Казанській, В'ячеславу Казимиренку, Миколі Москальову, Миколі Черняєвському.

Виконавці проєкту:

Освітня ініціатива з роботи заради миру
(Das Bildungswerk für Friedensarbeit e.V., Берлін)

Український центр вивчення історії Голокосту (Київ)

Автори текстів, укладачі: Михайло Тяглій, Франк Брендле

Менеджери проєкту: Тетяна Сторожко, Геріт Ціглер

Верстка та дизайн: Наталія Томенко

Фото, відео: Геріт Ціглер

Освітній координатор: Тетяна Сторожко

Переклад: Любов Даниленко, Євгенія Юрист

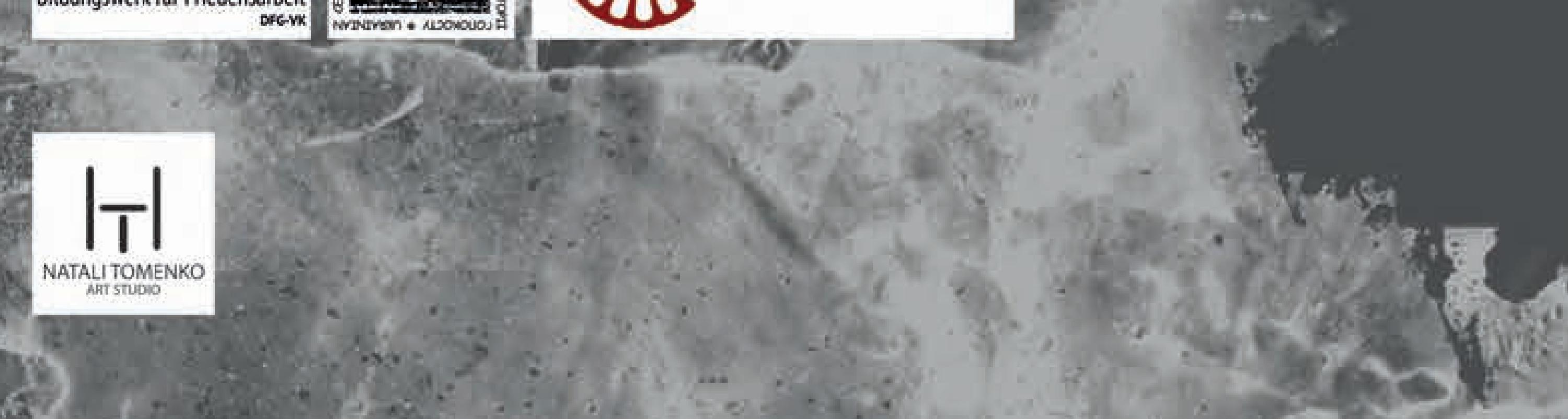
Проект виконано за фінансової підтримки:

Фонд «Пам'ять, відповідальність і майбутнє»

(Stiftung "Erinnerung, Verantwortung und Zukunft")

Фонд Рози Люксембург в Україні (Das Landesbüro der Rosa Luxemburg Stiftung für die Ukraine)

Міністерство закордонних справ Німеччини (Das Auswärtiges Amt)

Дізнатися більше про проект

